

Zwartwit

Kerkdienst in de Christus Triumfatorkerk

Zondag 20 juli 2025, aanvang 10.00 uur

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Orgel en piano: Roelfien Folkersma

KOMEN

- Welkomstwoord
- Aanvangslied 'Zo vriendelijk en veilig als het licht' (Lied 221)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag Psalm 118: 1 en 5
- Kyriëgebed
- Glorialied 'Alles wat adem heeft love de Here' (Lied 146c: 1, 6, 7)

WOORD

- Met de kinderen
Gebed
Gesprek: In iemand anders z'n schoenen staan
Lied met de kinderen 'Oordeel niet' van Elly en Rikkert via de beamer:

- Schriftlezing Lucas 10: 38-42
- Lied: 'Kom zing het lied van Eva' (Lied 738)
- Preek

Zo op het eerste gezicht vind ik het maar een vervelend verhaal.

Het verhaal van Marta en Maria.

Het is stereotiep. Zo zwart-wit – ongenueanceerd. Maria is goed en Marta is fout -zo staat er het er toch? "Maria heeft het juiste gekozen", zegt Jezus.

Wat dat betreft past het misschien wel erg goed in onze tijd. Waarin de nuance ook ver te zoeken is. Als je iets genuanceerd vertelt over Gaza bijvoorbeeld, of over de komst van een asielzoekerscentrum in ons eigen land, dan wordt er meestal één zinnetje uit je betoog gehaald en daarmee word je vervolgens in een bepaald kamp geduwd om vervolgens met je af te rekenen.

Grijs bestaat niet in onze tijd. In de media niet, in het publieke debat niet.

Het is of goed of fout. Het is of wit of zwart.

En hoeveel pogingen we ook doen om wat meer naar het midden te komen, hoeveel pogingen we ook doen om duidelijk te maken dat extreem links net zo verkeerd is als extreem rechts - het lukt niet. Mensen die het midden zoeken worden overschreeuwd en niemand hoort ze. Henri Bontebal had het een tijdje terug over het *radicale midden* – ik hoor er nooit meer wat van. Klaas Dijkhof kwam vorige maand met de beweging *Voor ons Neerland* om de 'milde meerderheid', zoals hij dat noemde, in ons land stem te geven – maar een paar weken later hoor ik er niets meer van.

Overrulled – weggehoond – afgeschreven.

Zwart-wit denken doet het een stuk beter. Dat beklijft.

Blijkbaar ook in de bijbel.

Want zwart-wit is het verhaal van Marta en Maria.

Jezus komt het dorp in waar ze woont met haar zus. En we kennen Marta en haar zus nog niet, maar blijkbaar kent Marta Jezus inmiddels wel, want ze haalt meteen alles uit de

kast om Jezus en zijn leerlingen te ontvangen. Wát ze doet staat er niet. Wel dat Marta ‘helemaal in beslag wordt genomen door de zorg voor haar gasten.’

Gastvrijheid staat hoog in haar vaandel. Eigenlijk ook zoals het hoort – zeker in het gastvrije Midden-Oosten. Dus maakt ze het haar gast naar Zijn zin. Ze schotelt Hem graag een heerlijke, uitgebreide maaltijd voor. En laten we het voorafje niet vergeten, en het toetje. Ze haalt letterlijk en figuurlijk alles uit de kast.

En het huis moet eigenlijk ook nog aan kant... Jezus krijgt de beste plaats en Marta ruimt alles meteen af als het tijd is voor de volgende gang – zo iets.

Marta laat zien hoe het hoort. Als je bezoek krijgt, kook je iets bijzonders, haal je een doekje door de WC en zuig je nog even snel de woonkamer.

Dat vinden wij al – tenminste dat neem ik maar even aan, ik ben zo opgevoed door mijn moeder en door mijn vrouw –. En dus doet Marta wat er van haar verwacht wordt.

Maar in het Galilea van het jaar dertig komt er nog iets bij:

Marta deed wat er van haar verwacht werd en Maria niet! Dat had vooral te maken – en nu wordt het pas echt gevaarlijk – met het feit dat Marta vooral in de keuken te vinden was en Maria het lef had om aan de voeten van Jezus te gaan zitten. Dát was schokkend voor die tijd – ongehoord. Niet omdat ze Marta alleen liet ploeteren in haar gastvrijheid, maar omdat Jezus zich als een rabbi had neergevlid in hun huis en dat dan andere *mannen*, leerlingen, om hem heen gaan zitten om van hem te leren, om met hem te discussiëren, na te denken over God en de zin van het leven. En zo’n leerschool, zo’n theologisch gesprek was volstrekt voorbehouden aan mannen (het spijt me).

Marta doet wat er van haar verwacht wordt. Ze trekt zich discreet terug in de keuken. En ze vangt zo nu en dan misschien iets op van het gesprek van de mannen (zoals Sara ooit het gesprek van Abraham met de mannen die hem bezochten afluisterde en in de lach schoot), maar je bemoeit je er als vrouw vooral niet mee – dat is ongehoord – dat valt ver buiten de etiquette.

Net als in heel veel culturen, tot op de dag van vandaag, was in het Israël van de eerste eeuw het huis strikt gescheiden in mannelijke ruimtes en vrouwelijke ruimtes. En waren in dat huis ook de rollen van mannen en vrouwen duidelijk gedefinieerd.

De openbare kamer was de plaats waar de mannen elkaar konden ontmoeten. De keuken, net als andere kamers (als die er waren) die niet door buitenstaanders konden worden gezien, behoorden aan de vrouwen toe.

Mannen en vrouwen kwamen elkaar alleen buiten tegen, of ‘s avonds in de slaapkamer. En wat doet Maria? Ze doet of ze Petrus is, of Johannes. Ze gaat in de kring zitten, alsof ze zelf een leerling van Jezus is.

Maria maakt het zich als vrouw gemakkelijk tussen de mannen, op *hun* terrein, dát is de schande van dit verhaal. Aan iemands voeten zitten, dat deden mannelijke leerlingen bij een rabbi, zoals Paulus ooit aan de voeten van de grote wetgeleerde Gamaliël zat.

Dat was overigens niet onderdanig of zo ‘aan de voeten zitten’, maar je luisterde je en leerde je, zo stelde je vragen en discussieerde je. Je zat daar omdat je zelf rabbi wilde worden.

Zo zwart-wit is het dus. Marta gedraagt zich zoals het hoort. Maria overtreedt een onuitgesproken regel. Ze gaat aan de voeten van Jezus zitten. Dat is fout. Dat zal iedereen begrijpen die dit verhaal van Lucas hoort of leest – in zijn tijd, in zijn cultuur.

En nu wordt het helemaal spannend.

Want wat gaat Jezus nu doen?

Hij zegt: “Er is maar één ding noodzakelijk. Maria heeft het juiste gekozen, en dat zal haar niet worden ontnomen.”

Hoe zwart of wit wil je het hebben. Jezus' antwoord spreekt boekdelen. En Jezus bedoelt niet: het is goed dat Maria alle etiquette en conventies doorbreekt. Maria is geen feministe *avant la lettre* in dit Bijbelverhaal. Jezus zegt – en dat is al best geëmancipeerd: Het is goed dat Maria hier zit. Het is goed als mannen en vrouwen zich beide bezigheden met het geloof. Met de dingen van mijn Vader. Het is goed dat iedereen weet van het komende koninkrijk. Juist Maria en Marta mogen deze boodschap horen: want Gods liefde en aandacht gaat uit naar iedereen. En *juist* naar hen die daar door anderen vanaf worden gehouden. Een melaatse, een Samaritaanse. Zoals de kinderen die door Jezus in het midden worden gezet, waar ze door Zijn leerlingen worden weggestuurd. Zoals Marta en Maria dus, en Maria de moeder van Jezus en Maria uit Magdala - de eerste getuige van de opstanding.

Daar gaat het om vandaag. Dat is Jezus' missie. Houd ze niet tegen, want van voor hen is het koninkrijk van de hemel.

Jezus is onderweg.

Jezus is op weg naar Jeruzalem, om daar zijn koningschap te vestigen.

En in dat Koninkrijk. Het Koninkrijk van God zal het echt heel anders zijn.

Op zijn weg naar Jeruzalem laat Jezus steden, dorpen, gezinnen en mannen en vrouwen achter die iets hebben gezien van wat dat betekent: Koninkrijk van God. Ze zijn genezen. Ze zijn uit de marge gehaald en nemen hun plek in de samenleving weer in. Ze zijn in de ogen gekeken en echt gezien, aangekeken, gewaardeerd om wie ze zijn. Ze zijn door Jezus betrokken bij zijn Koninklijke weg en boodschap. Jezus doorbreekt grenzen, zoals Gods Koninkrijk grenzeloos is. Voor al die mensen zal hun leven nooit meer hetzelfde zijn. Zoals voor Maria. Zoals voor Marta.

Dus is Jezus hier een grote emancipator? De voorloper van Ciska Dresselhuis en Hedy d'Ancona? Nee.

Stimuleert Jezus hier al die mensen die in aanbidding voor hem neervlijen, en verfoeit hij mensen die blijven zorgen en heen en weer rennen? – Nee

Is Jezus dan de grote voorstander van een stille tijd, een contemplatieve levensstijl? Van stilstaan en beschouwen tegenover draven en zorgen? Nee ook niet.

Want zo zwartwit is het evangelie toch niet.

Dit korte verhaaltje van Jezus onderweg in Betanië, staat direct na de gelijkenis van de Barmhartige Samaritaan. En waar gaat het in *dat* verhaal om? Precies. Niet om de devote vroomheid van Leviet en de priester, nee, om de praktische actiebereidheid van de Samaritaan, want die deed toen en daar het enige goede: namelijk barmhartigheid bewijzen aan de gewonde man. En zo doet Maria nu het enige goede: Luisteren naar hoe het toegaat in Gods koninkrijk.

Eerst doen en dan denken, of andersom.

Eerst wit en dan zwart of andersom. Omdat ze niet zonder elkaar kunnen.

Jezus was de ene keer hard en scherp en de andere keer liefdevol en actiebereid. En dan weer trok hij zich terug in de stilte en sprak met zijn Vader – Hij is het allemaal.

De scherpe boodschap van het evangelie maakt in zwartwitbeelden duidelijk wat God van ons vraagt. Het laat ons horen hoe de weg van het Koninkrijk gaat. Daar moet je bij stil staan en overdenken en met elkaar over praten.

Maar daar blijft het niet bij. Als het daarbij blijft kom je om van de honger, of laat je een hulpeloze man liggen langs de kant van de weg.

Nee, op het praten en denken hoort iets te volgen: ernaar handelen. Het Hebreeuwse woordje *Dabar* betekent niet voor niets zowel woord als daad. Ze kunnen niet zonder elkaar.

Dit verhaal is niet zwart-wit: Maar zwart *en* wit: het is *Ora et labora* – bid en werk – ze kunnen niet zonder elkaar.

Laten we daarvan leren, ook in onze eigen keuzes, in het geloof, of in het maatschappelijke debat.

Dát is het *radicale midden*. Dat is niet grijs. Dat is zwart waar het zwart moet zijn en wit waar er wit van ons gevraagd wordt. Of rood waar we een rode lijn moeten trekken, of liefde moeten betonen.

Ga daar maar eens een zomer over na denken.

Denk niet zwart, denk niet wit: maar in de kleur van je hart.

Amen

- Muzikaal intermezzo

ANTWOORD

- Lied ‘Wek mijn zachtheid weer’ (Lied 925)
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte

GAAN

- Slotlied ‘Vervuld van uw zegen’ (Lied 425)
- Zegen
- Orgelspel